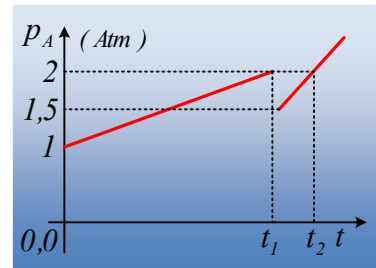
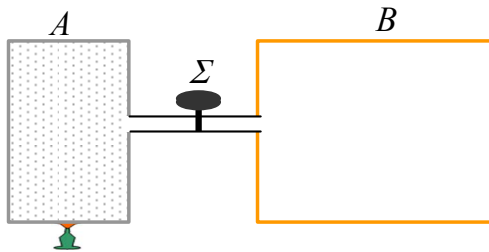

Η θέρμανση και η «αποσυμπίεση» ενός αερίου.

Το Α δοχείο του σχήματος όγκου V , περιέχει ένα αέριο σε θερμοκρασία 27°C και επικοινωνεί με λεπτό σωλήνα μέσω κλειστής στρόφιγγας Σ , με δοχείο Β διπλάσιου όγκου με θερμομονωτικά τοιχώματα, το οποίο είναι κενό.

Σε μια στιγμή $t=0$, αρχίζουμε να θερμαίνουμε το δοχείο Α, ενώ τη στιγμή t_1 ανοίγουμε για λίγο την στρόφιγγα, την οποία ξανακλείνουμε γρήγορα. Στο παραπάνω διάγραμμα δίνεται η γραφική παράσταση της πίεσης του αερίου στο δοχείο Α σε συνάρτηση με το χρόνο.

- i) Να εξηγήσετε το είδος της μεταβολής στην οποία υπόκειται το αέριο στο χρονικό διάστημα $0-t_1$.
- ii) Να υπολογιστεί η θερμοκρασία του αερίου στο δοχείο Α, λίγο πριν ανοίξουμε τη στρόφιγγα.
- iii) Να βρεθεί το ποσοστό των μορίων του αερίου, το οποίο μεταφέρεται από το Α δοχείο στο Β με ανοικτή τη στρόφιγγα.
- iv) Αφού υπολογίσετε την απόλυτη θερμοκρασία του αερίου στο Α δοχείο τη στιγμή t_2 να κάνετε ένα ποιοτικό διάγραμμα της θερμοκρασίας στο Α δοχείο, σε συνάρτηση με το χρόνο.
- v) Να υπολογιστεί η πίεση και η θερμοκρασία του αερίου στο Β δοχείο τη στιγμή t_2 .

Απάντηση:

- i) Από τη στιγμή $t=0$, μέχρι τη στιγμή που ανοίγουμε τη στρόφιγγα, το αέριο θερμαίνεται με σταθερό όγκο, συνεπώς η μεταβολή είναι μια ισόχωρη θέρμανση.
- ii) Για την ισόχωρη μεταβολή, ισχύει ο νόμος του Charles:

$$\frac{p_0}{T_0} = \frac{p_1}{T_1} \rightarrow T_1 = \frac{p_1}{p_0} T_0 = \frac{2 \text{ atm}}{1 \text{ atm}} (273 + 27) \text{ K} = 600 \text{ K}$$

- iii) Το αποτέλεσμα του ανοίγματος της στρόφιγγας είναι, μια ποσότητα αερίου να μεταφερθεί στο Β δοχείο, με αποτέλεσμα να μειωθεί η πίεση στην τιμή $1,5 \text{ atm}$. Από την καταστατική εξίσωση για το αέριο στο Α δοχείο, ελάχιστα πριν το άνοιγμα και ελάχιστα μετά το κλείσιμό της στρόφιγγας παίρνουμε:

$$p_1 V = nRT_1 \quad \text{και} \quad p'_1 V = n'RT'_1$$

Όμως με το άνοιγμα της στρόφιγγας δεν θα περάσουν στο Β δοχείο, ούτε τα μόρια με τις μεγαλύτερες ταχύτητες, ούτε αυτά με τις μικρότερες ταχύτητες, επιλεκτικά! Έτσι η μέση μεταφορική κινητική ενέργεια των μορίων που θα έρθουν στο Β δοχείο, θα είναι ίδια με τη μέση μεταφορική κινητική ενέργεια των μορίων που θα παραμείνουν στο Α δοχείο. Αλλά τότε δεν θα έχουμε καμιά αλλαγή στην θερμο-

κρασία του αερίου, στο Α δοχείο, αφού δεν μεταβάλλεται η ενέργεια των μορίων και $\bar{K} = \frac{3}{2}kT$, οπότε

$T_1 = T_1'$ και με διαίρεση των παραπάνω καταστατικών παίρνουμε:

$$\frac{p_1 V}{p_1' V} = \frac{n R T_1}{n' R T_1} \rightarrow \frac{p_1}{p_1'} = \frac{n}{n'} \rightarrow$$

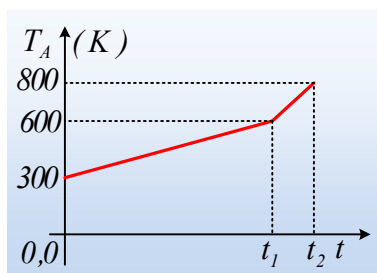
$$n' = \frac{p_1'}{p_1} n = \frac{1,5 \text{ atm}}{2 \text{ atm}} n = \frac{3}{4} n = 0,75 n = \frac{75}{100} n$$

Βλέπουμε δηλαδή ότι στο Α δοχείο παρέμειναν τα 75 στα 100 mol, οπότε έχουν παραμείνει και το 75% των μορίων του αερίου, αλλά τότε στο Β δοχείο μεταφέρθηκαν τα υπόλοιπα 25% των μορίων.

iv) Εφαρμόζουμε ξανά για την ισόχωρη μεταβολή, το νόμο του Charles ανάμεσα στην κατάσταση με το κλείσιμο της στρόφιγγας και την κατάσταση τη στιγμή t_2 :

$$\frac{p_1'}{T_1} = \frac{p_2}{T_2} \rightarrow T_2 = \frac{p_2}{p_1'} T_1 = \frac{2 \text{ atm}}{1,5 \text{ atm}} 600 \text{ K} = 800 \text{ K}$$

Αλλά τότε με βάση τις παραπάνω τιμές και λαμβάνοντας υπόψη ότι, η πίεση σε κάθε χρονικό διάστημα, αυξάνεται γραμμικά, οπότε με βάση το νόμο του Charles και η απόλυτη θερμοκρασία θα αυξάνεται γραμμικά, αφού $\frac{p}{T} = \text{σταθ} \rightarrow p = \text{σταθ} \cdot T$ η ζητούμενη γραφική παράσταση, θα είναι όπως στο παρακάτω διάγραμμα.

v) Με βάση τα προηγούμενα, η μέση μεταφορική κινητική ενέργεια των μορίων του αερίου στο Β δοχείο, είναι ίση με την αντίστοιχη ταχύτητα των μορίων στο Α δοχείο. Αλλά τότε και η θερμοκρασία στο δοχείο Β θα είναι ίση με $T_B = T_1 = 600 \text{ K}$. Έτσι παίρνοντας τις καταστατικές εξισώσεις για τα αέρια στα δύο δοχεία παίρνουμε:

$$p_A V = n R T_A \quad \text{και} \quad p_B \cdot 2V = n_B R T_B$$

Οπότε παίρνοντας τις αρχικές συνθήκες για το αέριο στο δοχείο Α και λαμβάνοντας υπόψη ότι $n_B = 1/4 n$ (ερώτημα iii), με διαίρεση κατά μέλη έχουμε:

$$\frac{p_A V}{p_B \cdot 2V} = \frac{n R T_A}{n_B R T_B} \rightarrow \frac{p_A}{2 p_B} = \frac{n T_A}{\frac{1}{4} n T_B} \rightarrow$$

$$p_B = p_A \frac{T_B}{8 T_A} = 1 \text{ atm} \cdot \frac{600 \text{ K}}{8 \cdot 300 \text{ K}} = 0,25 \text{ atm}$$

Σχόλια:

- 1) Στο χρονικό διάστημα $0-t_1$ η πίεση μεταβάλλεται γραμμικά με το χρόνο, συνεπώς η συνάρτηση $p-t$ είναι της μορφής $p=at+\beta$, όπου για $t=0$ $p=1\text{atm}$, οπότε με αντικατάσταση έχουμε:

$$1 = a \cdot 0 + \beta \rightarrow \beta = 1\text{atm}.$$

Εξάλλου για $t=t_1$, $p=2\text{atm} \rightarrow 2 = at_1 + 1 \rightarrow a = \frac{1}{t_1}$ και η εξίσωση γράφεται:

$$p = \frac{1}{t_1}t + 1 \quad (\text{μονάδες στο S.I.})$$

Αλλά τότε ερχόμενοι στην $p = \text{σταθ} \cdot T \rightarrow p = CT \rightarrow T = \frac{p}{C}$ ή

$$T = \frac{p}{C} = \frac{1}{Ct_1}t + \frac{1}{C}$$

$$T = At + B$$

Όπου $A = \frac{1}{Ct_1}$ και $B = \frac{1}{C}$. Αλλά τότε και η απόλυτη θερμοκρασία είναι 1^{ου} βαθμού συνάρτηση του χρόνου, με αποτέλεσμα η γραφική της παράσταση να είναι ευθεία γραμμή.

- 2) Η κλίση στο διάγραμμα $T-t$ (αλλά και $p-t$) είναι μεγαλύτερη στο χρονικό διάστημα t_2-t_1 . Η κλίση αυτή δείχνει το ρυθμό μεταβολής της θερμοκρασίας, πράγμα που σημαίνει ότι στη μονάδα του χρόνου αυξάνεται περισσότερο η θερμοκρασία του αερίου για $t > t_1$. Αυτό συμβαίνει αφού μικρότερη ποσότητα αερίου, απορροφά πια το ίδιο ποσό θερμότητας.
- 3) Η λύση της άσκησης στηρίχτηκε στη γνώση της θεωρίας των αερίων, χωρίς να χρησιμοποιήσουμε θεωρία θερμοδυναμικής και μεγέθη όπως εσωτερική ενέργεια, θερμότητα ή C_p , μεγέθη που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε εναλλακτική αποδεικτική διαδικασία.

Υλικό Φυσικής-Χημείας

Γιατί το να μοιάζεις πράγματα, είναι καλό για όλους...

Επιμέλεια:

Διονύσης Μάργαρης